

TERESA-MARIA VINYOLES I VIDAL

*DEUTES, TORTS I INJÚRIES D'UNA COMTESSA DE PALLARS.
REFLEXIONS SOBRE LA MENTALITAT FEUDAL*

1. EL JUBILEU DE 1350

L'any 1350, el papa Climent VI va proclamar el jubileu per tota la cristiandat. Era el segon jubileu general que proclamava l'Església. El primer havia estat cinquanta anys abans, en temps del papa Bonifaci VIII, el qual va concedir just al començar el segle XIV «El Gran Perdo Jubilar». Aquest fet s'emmarcava en el context de la voluntat per part del papat de reafirmar la funció carismàtica de l'Església, i a la vegada recollia l'anhel de la salvació col·lectiva que havia inspirat tota l'experiència escatològica dels segles anteriors.¹

Estava previst proclamar un jubileu cada cent anys, però els romans demanaren al Papa Climent VI reduir a cinquanta anys l'interval entre jubileus; el papa va acceptar i va proclamar el jubileu del 1350. Coincideix aquesta data amb la fi de la Pesta Negra i, a Roma, amb el final de l'episodi revolucionari de Cola di Rienzo. La violenta epidèmia sobre Europa havia provocat penitències col·lectives, Roma estava devastada a la fi de la revolta, la veu de gran part de la cristiandat volia el retorn del Papa a la Ciutat Eterna. En un ambient de crispat patetisme es va predicar la indulgència que donava l'Església sota dues condicions: la confessió i la peregrinació.

Amb la Santa Indulgència, per un costat, s'intentava encarrilar els moviments de penitència que amb tanta força havien sorgit a molts indrets d'Europa degut a les pestes; per l'altra part s'intentava assegurar l'assistència massiva de peregrins a Roma. Entre els peregrins hi arribaria Brígida de Suècia, que s'hi va quedar esperant el retorn del Papa.

La notícia del jubileu va arribar a tots els recons. Des de les valls pirinenques la comtessa Sibilla, que feia poc que era vídua del comte Ramon Roger de Pallars,² va

1. R. MORGHEN, *Medievo cristiano*. Bari, 1968, pàg. 262.

2. SERRA VILARÓ, *Les baronies de Pinós i Mataplana*. Barcelona 1950 vol. I pàg. 332. Creu que el comte Ramon Roger encara era viu al 1352, però el nostre document inequívocament ens data pel juliol de 1350 a Sibilla vídua del comte de Pallars. S. Sobrequés *Els barons de Catalunya*. Barcelona: 1957, data també la seva mort al 1350.

sentir predicar el jubileu i volgué beneficiar-se'n. El jubileu marcava el temps de la remissió assegurada i la certesa del perdó de Déu. El primer pas per aconseguir-lo era confessar-se i rebre l'absolució. Per això:

*L'any de MCCCL, els temps de la Sancta Indulgència, la molt noble et molt honrada madona Sibilia, per la gràcia de Déu comtessa de Pallars, confessà en generalment en poder de l'honrat religiós frare Granell, guardià dels frares menors del convent de Cervera, e volc la dita nobla regonexer tots sos deutes, torts e injúries, al qual e als quals, ella fos tenguda e obligada.*³

Segons la promulgació dels primers jubileus s'exigia per obtenir el perdó la peregrinació a Roma, prèvia confessió general dels pecats, rebre l'absolució i complir la penitència imposada. A finals del segle XIV s'estengué la indulgència per mitjà només de la confessió. El sagrament de la penitència es pot dir que esdevé el sagrament característic del segle XIV i XV.⁴

No sabem si Sibil·la va anar a Roma com a peregrina, és probable que hi anés; del que sí que tenim constància és de la seva confecció general i de la voluntat de pagar els deutes i d'esmenar els torts i injúries que no podien ser perdonades sense esmena.

2. SIBIL·LA AMAT DE CARDONA, COMTESSA DE PALLARS

Sibil·la era filla de Constança de Pinós i de Bernat Amat de Cardona, senyor de Rupit, mort l'any 1310. Es va casar amb Ramon Roger, fill de la comtessa Sibil·la de Pallars i d'Hug de Mataplana, l'any 1322,⁵ va portar un dot de 35.000 sous, Ramon Roger un escreix de 17.500 sous, mentre rebia com heretament dels seus pares, el senyoriu de Mataplana.

Sibil·la esdevingué comtessa de Pallars Sobirà molt després del seu matrimoni amb Ramon Roger, qui obtingué el comtat de Pallars després de la mort del seu germà Arnau Roger II (1343), per designació del rei Pere el Cerimoniós, com diu la crònica:

*Venc a nos lo noble en Ramon Roger de Pallars e oferi's de servir-nos...e mostran's lo dret que teia sobre lo comtat de Pallars... e feu-nos homenatge e fealdat dels dits feus e nos l'investim d'aquells.*⁶

3. ACB (Arxiu de la Catedral de Barcelona) Marmessoriers de la Pia Almoïna. Pallars. Consisteix en un lligall on hi ha diversos documents, aquest l'identifiquem com: «Deutes, torts i injúries».

4. É. DELARUELLE. *La piété populaire au Moyen Age*. Torino, 1975, pp. 305-309.

5. ACB Marmessoriers de la Pia Almoïna. Pallars. «Heretament de Ramon Roger de Pallars». El nuvi ve citat a l'instrument dotal, del 31 de gener de 1322, com Ramon Roger de Mataplana, fill emancipat d'Hug de Mataplana.

6. Crònica de Pere el Cerimoniós cap. 96. *Les quatre grans cròniques*. Barcelona: Selecta, pàg. 1066. El fet es data a la quaresma de 1344.

Sibil·la, nascuda de la casa de Cardona, fins a la seva mort es va identificar com comtessa de Pallars. Fou mare del comte Hug Roger I, anomenat sovint Huguet, que es va casar amb Gerarda de Cruilles l'any 1344 i va heretar llavors, de la seva mare, Rupit; a la mort del pare va heretar Pallars. Sibil·la va sobreviure al seu hereu, mort el 1357, a la seva nora Gerarda, morta el 1365, i també al següent comte de Pallars, el seu jove nét Arnau-Roger III, mort el 1369.

A més de l'hereu, li hem documentat nou fills més. Consten com a beneficiaris de llegats testamentaris, és a dir que eren vius quan Sibil·la feu testament el 22 de gener de 1362,⁷ per l'ordre en que els esmenta la seva mare: Sor Violant, monja de Pedralbes; Ramon, segurament Ramon Roger, casat amb una Anglesola, que passà al servei del rei;⁸ Arnau Roger, casat amb Beatriu de Vilafortuny; 9 Elionor, casada amb el vescomte Ramon Roger de Coserans Bruniquel, i dos fills que eren monjos de Gerri de la Sal, Bernat-Roger i Guillem, que era petit a la mort del pare.¹⁰ A més consta que havien mort ja quan ella va firmar testament els fills següents: Sibil·la, de qui domentem una dida, casada amb Pere de Luna, el cos de la qual havia estat deixat en comanda al monestir de Predicadors de Saragossa; Bernat Amat, el cos del qual estava en comanda a l'església de Sant Joan de Fàbregues; Nina morta a la infantesa, de qui documentem una dida. També hi ha deixes pels seus néts i nètes, esmentats com el comte de Pallars i els seus germans, i per Arnau Roger de Pallars, que identifiquem com el fill il·legítim del seu difunt nét Arnau Roger III.

Sibil·la, doncs, va tenir al menys deu fills. Va firmar testament el 22 de gener del 1362 a favor de la Pia Almoïna de Barcelona, si be no va morir fins a les darreries de 1373; al desembre d'aquell any documentem els priemrs pagaments de la seva marmessoria. Tenint en compte que l'edat mínima permesa per casar-se una noia eren els dotze anys, Sibil·la tindria quana va morir al menys 64 anys.

Amb les dates de que disposem veurem si es pot fer una mica de llum als anys obscurs de la història dels Pallars. Deia Sobrequés:

«A la mort de Ramon Roger seguiesen uns vint anys de gran obscuritat. El seu fill Hug Roger (1350-1366) nascut vers 1320 de Sibil·la de Cardona, filla de Bernat Amat, senyor de Rupit, havia estat declarat hereu del seu oncle Ramon Amat de Cardona, és a dir de les baronies de Rupit... El 1363 prenia part en la guerra contra la invasió castellana d'Aragó, això i que

7. ACB Testaments Pia Almoïna 4-8-54.

8. Ramon va signar rebut a favor dels marmessors de la seva mare per valor de 2.200 sous. ACB Pergamins. Diversorum (e) 28-4254.

9. A la genealogia editada a la GEC vol. 11 pàg. 224, hi diu, amb un interrogant, que Arnau Roger podia estar casat amb Beatriu de Requesens, nosaltres documentem a Arnau Roger, creiem que és el mateix, casat amb Beatriu filla de Bernat de Rodion de Tarragona, senyor de Vilafortuny.

10. Tots menys Arnau Roger, que és de creure hauria mort entre 1362 i 1373, reben les deixes testamentàries de la seva mare, segons const a «Llibre manual del que es paga de la marmessoria». ACB Marmessories de la Pia Almoïna. Pallars.

morí el 1366, després de 16 anys de govern, és tot el que en sabem.»¹¹

Començarem per aclarir la data de naixement d'Hug Roger, que seria com a molt aviat el 1322, ja que com hem dit pel gener d'aquell any firmen capítols matrimonials els seus pares. Una altra data que es podria definir és la de la mort del seu fill i hereu Hug Roger que va firmar testament el 29 de junio de 1357, creiem que moriria poc després, doncs a partir d'aquella data hi ha documents en que actuen com a tutors del seu fill, el jove comte Arnau Roger, la seva mare Gerarda i el vescote Hug de Cardona: Documentem l'any 1357 a Gerarda, vídua d'Hug de Pallars i tutora d'Aranu Roger; l'any 1360 es cita a Arnau Roger com a comte de Pallars.¹² Si bé a les cronologies consta el 1366, com diu Sobrequés, com la data de mort d'Hug Roger I, segurament es confon aquest amb el seu fill omònim, que és qui participaria en els fets de la guerra amb Castella.

3. ELS PAGESOS DE COLLSACABRA I ALTRES INJURIATS

Sibil·la va exercir senyoria sobre els castells de Rupit i Fornils, que formaven part de l'antiga heretat del castell de Fàbregues. El terme d'aquest castell havia estat repartir entre els castells de Rupit i Fornils, però pertanyien ambdós al mateix senyor. Quedaren dins el terme del castell de Rupit les parròquies de Fruit, Sant Joan de Fàbregues i Rupit; al terme del castell de Fornils pertanyien Sant Martí Sacalm (o de Cantallops) i Susqueda. Per la importància del castell de Rupit, el de Fornils va anar quedant postergat a partir del segle XIV, però com es veu pel document que presentem, a mig segle encara hi havia un batlle i s'hi feien obres. A Susqueda es conserva la tradició de que el senyor vivia a l'hivern a Rupit i a l'estiu al cim de Fornils.¹³

Sibil·la va ostentar la senyoria d'ambdós castells i de Tavertet, o bé des del seu casament —com aportació dotal—, o bé desde la mort prematura del seu germà Ramon Amat, que l'hauria deixat al fill d'ella —llavors el tindria com a tutora del fill. A la mort de Ramon Amat els altres ben passaren al fill d'aquest, en canvi la baronia de Rupit restà per la seva germana Sibil·la i la seva descendència. Segons la documentació consultada els castells passaren d'avi a nét, però entre els dos n'exerciren el poder dues dones, la vídua i la filla de Bernat Amat de Cardona, com a tenidores de la baronia per dret dotal i com a tutores.¹⁴ Sibil·la va firmar heretament de la baronia a favor del seu fill Huguet quan aquest es van casar l'any 1344.

11. S. SOBREQUÉS. *Els barons de Catalunya*. Barcelona, 1957.

12. Biblioteca de Catalunya. Manuscrit n. 2060. F. Llobet i Mas *Cronologia de los condes y marqueses de Pallars, desde su erección hasta que sus estados pasaron a la corona de Cardona*.

13. *Els castells catalans* vol. III pàg. 447-451.

14. A més del document que comentem on apareixen primer Constança i després Sibil·la com a senyores de Rupit, les documenta actuant com a tals A. Serra *La comunitat rural a Catalunya Medieval: Collsacabra (s. XIII-XIV)*. Vic: Eumo, 1990, pp. 101-102.

El fogatge de 1365 compta per ambdós castells 123 focs, diu que són del comte de Pallars, efectivament ho eren per donació feta per Sibil·la als seus descendents.¹⁵

Els homes i les dones a qui es feu esmena de deutes i d'injúries pertanyien generalment a pobles i masos de Collsacabra, alguns de les Guillerries, s'esmenten: Les parròquies de Tavertet, Pruit, Sant Joan de Fàbregues, Sant Martí de Cantallops, Susqueda i Encols?¹⁶; la vila i les muntanyes de Rupit, la Sagrera de Tavertet. Hi ha persones dels llocs i muntanya de Fornils, d'Amer i de Proenquera, a la vall d'Hostoles.¹⁷ Molts dels noms dels pagesos corresponen a masos de la zona, d'alguns d'ells n'ha quedat la memòria fins avui i es poden situar perfectament:

El Roure, prop del castell de Fornils.

Pederneres i el Roquer, a San Joan de Fàbregues.

Rajols, Sa Balma i Monteis, a Taverte.

La Sala i La Fàbrega, a Rupit.

Devesa, Casassa, el Bac, el Corriol i l'Alou, a Pruit.

Puig de Rajols, el Quer i Sabater, a Susqueda.

Ces Tries i el Marquès, anegades pel pantà de Susqueda.

Va exercir indirectament senyoria sobre Mataplana. Aquest senyoriu fou lliurat pels comtes del Pallars el seu fill Ramon Roger quan es va casar amb Sibil·la, el 1322; llavors feia poc que havia mort el seu germà Hug (Hug VIII de Mataplana) que n'ostentava el domini. Ramon Roger al seu torn va deixar Mataplana a l'altre germà Roger Bernat, quan passà a ser comte de Pallars.¹⁸

És doncs sobre els termes d'aquests castells, sobre els seus homes i les seves dones, sobre els qui exercí domini Sibil·la abans de ser comtessa de Pallars. Al castell de Rupit hi visqueren ella i el seu marit i hi van néixer alguns de llurs fills, criats per dides de la comarca, a Sant Joan de Fàbregues fou soterrat el seu fill Bernat Amat.

La quantitat més gran es devia als habitants de les muntanyes de Rupit i Fornils, a qui ella, el seu marit, i la seva mare Constança, havien perjudicat enviant el seu bestiar als camps en els moments en que causaven danys. Danys denunciats pels camperols, reconeguts per les senyores des de feia temps, manats esmenar per

15. J. IGLESIES. *El fogaje de 1365-1370*. Barcelona, 1962 pàg. 109.

16. No hem pogut identificar aquest indret. Podria ser El Coll, al límit entre Susqueda i Osor, o bé Sant Miquel de Sererols (a Tavertet) o alguna altra parròquia desapareguda.

17. El document s'esmenta com a vall d'Ostales.

18. SERRA VILARÓ. *Les baronies de Pinós i Mataplana*. Barcelona 1950 vol. I pàg. 332. Com ja hem assenyalat data el 28 de novembre de 1352 un document que diria «Nos Rus Rogerii de Payllars, Dei gratia comes Pallariensis... nos tempore quo dimisimus honorem de Mataplana nobili et carissimo fratri nostro Rogerio Bernardo de Payllars et iusimus apud comitatum Pallariensem...» Caldria comprovar la data d'aquest document, ja que Ramon Roger havia mort ja el juliol de 1350.

Constança; però els pagesos no havien estat indemnitzats. A Fornils s'havia d'esmenar una quantitat de lliures que s'havien de partir entre els pagesos, amb l'avertiment que els de la muntanya havien de rebre més quantitat ja que també havien rebut més mal.

Es devia als camperols i pastors de Rupit, Fornils i Tavertet carn, vi i diversos blats que, tant la baronessa com el seu majordom, havien pres injustament sense pagar-los. Venen citats força vegades els coves de raïms, que havien estat presos a diversos pagesos de Susqueda, fins i tot en un cas els hi havien pres unes mesures de castanyes. Bestiar per carn, moltons, porcells i cabrits, havien estat agafats injustament, sense pagar, per la senyora o el seu majordom.

A més Sibil·la estava endeutada i sovint no tornava els diners que li havien deixat, de vegades els prestadors eren clergues, de vegades habitants de les viles de Rupit, Pruit o Tavertet, també estava endeutada amb un ciutadà de Vic. Altres prestadors, però, provenien d'importants masos de la zona: El Puig de Rajols de Rupit, La Balma de Tavertet, La Casassa de Pruit, El Roure de Fornils, pagesos enriquits amb la ramaderia.

Sovint deixava de pagar els salaris de treballadors i els productes dels artesans: Devia les teules pel castell de Rupit, els cabirons que havien fet pel «palau» i als jornals d'alguns homes que havien treballat en els obres dels castells.¹⁹ Devia peroles, caixes i sal. Al ferrer de Rupit li devia 18 sous i mig *per rabó de ferrar diverses bèsties*.

Devia els salaris de les dides que havien alletat els seus fills i les seves filles, aquestes dides eren pageses que sovint deixaven llurs fills per alletar els fills dels senyors, com va ser denunciat pel sindicat remença. Les pageses de remença moltes vegades eren obligades a alletar els fills dels senyors que ho pretenien com a dret feudal; Sibil·la no creia tenir el dret d'obligar-les a fer-ho sense salari, hem de reconèixer el seu bon criteri i les seves bones intencions, però els salaris encara els devia molts anys després.

Els torts eren conseqüència dels drets que tenia, com a baronessa. Així havia cobrat drets que no li pertanyien per les firmes de terç o contractes de cases; també s'havia ultrapassar a l'exercir el dret que tenia de jutjar i castigar dins els termes de la baronia. Havia imposat algun càstig abusiu o havia condemnat sense proves, com ara a Vidal Ç'Alou de Rupit:

Com fo acusat en presència sua que'l dit Vidal avie ferit sa mara et no ha memòria la dita nobla si.s provà o no, et acne 100 sous, los quals vol que li sien restituits.

El mateix personatge se li havien de restituir 80 sous per un altre tort. Ambdues

19. Creiem que quan el document esmenta el Castell i el Palau es refereix a dos espais diferents. Encara avui a Rupit hi ha les runes del castell dalt del poble i un carrer anomenat del Palau, al mig del poble, on hi ha una bonica casa senyorial gòtica.

quantitats eren prou importants per un camperol, però no les va rebre ell mateix que ha hauria mort en el moment de la restitució. També havia de restituir quelcom a Bernat Ramona i Bernat Asbert de Susqueda per *una punició la qual no fo provada*. Havia d'esmenar una flassada i una capa que havia empenyorat injustament a un home de Susqueda.

Quantitativament major podia haver estat el tort comès contra el seu batlle a Fornils, Guillem des Palau, ja difunt, contra el qual s'havia mogut una enquesta i havia estat condemnat; Sibil·la disposa que sigui estudiada de nou l'enquesta: *et si aquesta troben ésser criminosa no y cal fer restitució, et si aquella no s'és criminosa volem que sien satisfeyts a l'hereu seu*. De fet alguna cosa irregular s'hi va trobar, ja que foren pagades certes quantitats als hereus del batlle.

4. UNS DEUTES MOLT ENDARRERITS

Els castells de Rupit i Fornils, com ja hem assenyalat, havien passat a Sibil·la llavors feia més de 25 anys, abans els havia tingut la seva mare Constança. Constança, en el moment del traspàs de poders a la seva filla, havia demanat que s'esmenessin una quantitat important de deutes, ja que ella es sentia moralment obligada pels torts comesos vers els habitants d'aquelles terres de Collsacabra que ella havia senyorejat des de la mort del seu marit, l'any 1310. La quantitat que s'havia de pagar no era menyspreable, pujava 2300 sous, quantitat important si tenim en compte que un cabric valia entre dos i tres sous, un cove de raïm un sou. Mes greu esdevé el fet si pensem que aquella quantitat tardaria encara anys a pagar-se.

Des de que Sibil·la havia passat els seus drets sobre la baronia de Rupit al seu fill Hugueta (Hug Roger) el 1344, havia escoltat diverses vegades les peticions dels pobladors de la baronia, però no havia fet efectives les esmenes; a més del que devia s'hi havien d'afegir els salaris dels missatgers que li havien tramès les queixes: *et C sous per rahó de missatgers e.s destorbaven les gens en missatges*. Aquests missatgers molt probablement havien anat des de Rupit fins a Sort o fins a València d'Aneu amb les seves justes peticions.

Per aquells mateixos temps en que Sibil·la no pagava els deutes i el seu majordom prenia moltons o raïm als pagesos, sense pagarlos, als llibres de comptabilitat que es conserven a la catedral (de 1340 i 1345) hi ha anotades algunes despeses sumptuaries, com la que consigna el batlle de Rupit, pel juny de 1340, de seda i *de fil d'or a obs de la passamaneria de les vestidures de madona*, és a dir de Sibil·la.²⁰ Ella mateixa al 1345 enviava al seu marit, que era a la Seu d'Urgell, *una somada de vi en una pipa i draps pels joglars del senyor comte*.²¹

20. ACB Extravagants. Comptes de Bernat Tosquer, batlle de Rupit. 1340-41.

21. ACB Extravagants. Comptes del majordom del comte de Pallars 1345-46.

La crisi progressivament s'anava agreujant sobre l'economia agrària, senyors i camperols es veien afectats per les males collites, les fams periòdiques, les pestes, el despoblament del camp. Molt afectada es veia l'economia de la comtessa de Pallars, agreujada per plets inacabables i llargues minories. La crisi també afectaria als pagesos de Collsacabra, però alguns masos importants podien disposar, no solsament d'una bona quantitat de caps de bestiar, sinó també de certa quantitat de diners, de manera que fins i tot feien préstecs a la baronessa.

El descontent de la pagesia augmentava, moltes vegades també augmentaven els abusos dels senyors, però Sibil·la volia reparar les injustícies comeses, segons algunes *peticions, mostres i demandes* que li havien fet diverses persones dels castells de Rupit, de Fornils i de Tavertet, que ella havia fet citar a descàrrec de la seva consciència diverses vegades després que havia deixat la senyoria dels dits castells. Amb la base de les peticions i demandes rebudes de tothom que en va voler fer, va redactar el present document, assessorada pel confessor, de manera que:

A aquells davall nomenats, als quals ella se té per injuriada, per manera de deute, préstech o de tort, o per qualque manera se sia, vol que sia satisfet.

Hi havia una clara decisió d'escoltar les demandes dels pagesos i de reparar les injúries, sempre amb l'argument de descarregar la seva consciència, però les reparacions tarden a fer-se efectives. Voldríem destacar que a un tal Pere Triador de Tavertet se li havia de restituir una pena imposada *l'any del mal any*, és a dir el mal any primer, el 1333, feia doncs quasi vint anys. Sibil·la reconeixia que no era moralment acceptable haver obligat a uns certs pagaments als pagesos, just aquella mala anyada en que no tenien manera de pagar-ho; ella tenia molt clar que això ho havia cobrat abusivament i que ho havia de tornar, però no ho havia fet, i encara tardaria a fer-ho.

Devia 80 sous a un clergue de Susqueda des del 1331, i demana que es donin per la seva ànima, doncs ja era mort. També el capellà de Mataplana havia mort sense haver cobrat un deute. Així mateix s'indica que han de cobrar deutes els hereus de'n Pere sa Fàgrega, de'n Sa Rovira i en Sa Sala de Rupit i d'en Monic sa Tria de Fornils, ja que ells havien mort. S'han de destinar a l'ànima de tres dides, ja mortes, o als seus hereus, els 100 sous que pujaven els seus respectius salaris d'uns tres anys que passaren alletant els fills i filles de Sibil·la, sense haver cobrat; esperem que aquestes dones no haguessin mort de fam.

Un cop acabada la minuciosa llista dels deutes, torts i injúries puntualment revisada pel seu confessor, és de creure que la nostra dama estava sincerament repenidida de les injúries comeses vers els camperols de les seves terres que havien estat espoliats del bestiar, el blat o el raïm, per ella o el seu majordom; vers els homes i les dones que havien treballat per ella sense haver cobrar el salari; o els qui havien estat injustament jutjats o condempnats a diverses multes i penyores, sense proves.

La dama volia guanyar el jubileu papal de 1350, per això va fer confessió general i estava disposada a reparar els danys, fins i tot tindria intenció de peregrinar a Roma. Llavors arribem a la lectura de les disposicions finals d'aquest document i no pot deixar de sorprendre la curiosa moral expressada per la comtessa.

Nos domina comitissa cum hoc publico instrumento volumus et jubemus quod heredes et manumissores nostri statim, post obitum nostrum, solvant et restituant injurias predictas.

Es a dir que la senyora comtessa el que vol amb aquest document és que els seus hereus i marmessors restitueixin les citades injúries, però que es paguin després de la seva mort.

El dia 28 de desembre el 1373, casualment doncs el dia dels Sants Innocents, ressonaren per Collsacabra els sons dels corns que cridaven a consell general per tal d'anomenar els representants dels camperols dels termes dels castells de Rupit i Fornils, per tal d'acudir a Barcelona:

*Ad petendum exigendum, requirendum et recipiendum, pro dictos hominibus et dicta universitate... a venerabilibus administratoribus, heredibus et bona tenetibus nobilis domine Sibilie... totum et quitquid dicta nobile domine Sibilie, quondam... dicte universitati et singularibus de eadem quacumque causa debebatur.*²²

Finalment els pagesos podrien cobrar les deutes i veure's compensats dels torts i les injúries: La senyora comtessa feia poc que havia mort. Sibilla de Pallars va sobreviure 23 anys a la data del Jubileu, és a dir que hi havia deutes que podien ser de cinquanta anys d'antiguitat, en un temps en la mitjana de vida no arribava ni de bon tros al mig segle, molt pocs dels injuriats podrien rebre aquesta petita porció de justícia social que segons la moral de la seva senyora, la comtessa de Pallars, i del seu confessor, el guardià dels franciscans de Cervera, per dret els hi corresponia.

5. LA COMPTABILITAT DEL MÉS ENLLÀ D'UNA SENYORA FEUDAL

Amb intenció de guanyar la Santa Indulgència de 1350, Sibilla feu confessió general dels seus pecats al seu confessor, el franciscà Granell; però hi havia faltes que no es podien absoldre sense una reparació material. Per això la dama davant del confessor va fer redactar per un notari de la vila Sort aquest document, diem-ne memorandum, inventari de deutes o debitori formal, pel qual es comprometia a que els seus hereus i marmessors pagarien tots els deutes materials i també tot el que moralment havia de reparar.

Es una llista minuciosa de nou folis escrits per les dues cares on consten un a un els deutes, injúries i torts, els noms de les persones a qui s'havien de pagar, el motiu

22. ACB Pergamins Diversorum D(e) 4213 carp. 28.

del tort o injúria i la quantitat deguda; cada cosa analitzada una a una pel confessor.

Publiquem a continuació el document que creiem interessant per apropar-nos al coneixement de la mentalitat feudal, en aquests moments en que ja s'ha iniciat la decadència. Es una veritable comptabilitat del més enllà d'una senyora feudal que ens mostra una «certa moral» sota la vigilància de l'Església.²³ Veiem com tant Sibil·la Amat de Cardona, comtessa de Pallars, com la seva mare Constança de Pinós, són conscients dels deures que tenen vers els seus sotmesos, coneixen la moral social i econòmica que predica l'Església, tenen intenció de pagar els deutes i reparar els danys, però a llarg termini.

Veiem una important influència de l'Església, a través del jubileu papal i de la intervenció del confessor sobre la consciència d'aquesta dona de la noblesa. Sibil·la tenia sobre la seva consciència actes que creu injustos, però vol que siguin examinats pel seu confessor per procedir a la seva reparació. La finalitat de l'acte no és fer justícia sinó rebre el perdó dels pecats.

Com en tants d'altres documents de l'època veiem que el que es pretén és morir cristianament, no pas viure segons la moral cristiana; com en tants d'altres testimonis de tots els temps veiem que eren els més dèbils els espoliats i injustament tractats pels poderosos. Això no és una novetat, però de vegades podem pensar que des del poder, els poderosos no eren conscients del dany causat, no es així en el cas que ens ocupa.

També volem destacar la importància del moment en que es produeix la redacció del document, a l'inici de la crisi, i en una zona on hi havia alguns camperols, jo diria amb prou força, com per fer reclamar uns drets, on hi ha ja el ferment del moviment remença. Sibil·la no pretenia alliberar els pagesos adscrits a les seves terres, terres de les que, com a dona, era només dipositària per passar-les als seus hereus; però si que tenia mol clar que el seu domini sobre els pagesos tenia un límit i que moltes vegades havia ultrapassat aquest límit. Això era moralment punible i, si no ho pagava a la terra, ho pagaria a l'altra vida. De tota manera mentre vivia podia gaudir sense problemes dels bens adquirits injustament; després de la mort, a través del jubileu, la confessió i els sufragis podria lliurar-se de les penes eternes si restituïa els deutes, torts i injúries als injuriats, o be a llurs hereus, o si els destinava en sufragi de llurs ànimes o els donava als pobres.

APÈNDIX DOCUMENTAL

1350, juliol, 1. Sort.

Còpia de l'inventari fet per Sibil·la Amat de Cardona, vídua del comte Ramon-Roger II de Pallars, en el que enumera les persones a qui deu diners, o contra les qui ha comès alguna

23. J. CHIFOLEAU. *La comptabilité des l'au-delà*. Roma: Ecole Française: 1980, p. 125.

injúria, amb les quantitats que ha de pagar com a deute o reparació, per tal de poder quanyar la Santa Indulgència. L'inventari està revisat pel guardià dels franciscans de Cervera, confessor seu, i està validat pel notari de Sort, Pere Segarra.

ACB Marmersories de la Pia Almoïna. Pallars. «Deutes, torts i injúries».

Nos Sibilía, Dei gratia comitissa Pallariensis, consors nobilis viri Raimundi Rogerii, quondam, comittis Pallariensis, confitemur et in veritatem recognoscimus nos injuriari et teneri personis infrascriptis locorum infrascriptorum in quantitibus peccunie infrascriptis, prout sequitur./

In nomine Domini, amen.

En l'any de M CCC L, els temps de la Sancta Indulgència, la molt noble et molt horada madona Sibilía, per la gràcia de Déu comtessa de Pallars, confessa en generalment en poder de l'honorat religiós ffrare Granell, guardià dels ffrares menors del convent de Cervera, et volch la dita nobla regonexer tots sos deutes, torts e injúries al qual e als quals ella fos tenguda et obligada, et volch aquells examinar al consell de dit honorat guardià, confessor seu, segons algunes peticions, mostres et demandes que eren fetes a ella per diverses persones dels castells de Ropit, de Fornils e de Tavertet, com la dita nobla havia fet citar a descàrrech de la sua consciència diverses vagades depuys que ella hac jaquida la senyoria dels damundits castells et el temps que ella feu fer aquesta crida regie los damundits castells lo noble Huguet de Pallars, car fill seu,²⁴ et totes les peticions et demandes reebudes de tothom qui dar-ne volqué et examinà et examinar feu, segons que damunt és dit, et volch et atorgue a descàrrech de la sua ànima que sia satisfeyt en aquella forma et manera et en la quantitat que dejus trobaran escrita a aquells davall nomenats, als quals ella se té per injuriada, per manera de deute, préstech o de tort, o per qualque manera se sia, vol que sia satisfeyt a aquells, segons que.s persequex.

Aquest inventari fo feyt en l'any damundit, dilluns primer del mes de juliol, en presència del dit guardià, et per mi Pere Sagarra, notari de Sort./

E volch la dita noble aquest present inventari ésser sagellat ab lo sagell de la dita noble e ab lo sagell del dit guardià confessor de la dita noble.²⁵

Ropit

Primerament regonex la molt noble madona Sibilía, per la gràcia de Déu comtessa de Payllars, que per raon com tingué, o feu pèxer lo bestiar del senyor comte e seu, en la montanya de Rupit en temps que dampnatge le n'agués donat ne greuge n'aguesen reebut, vol et mana la dita noble que si a satisfeyt als homens de Rupit o de la dita montanya: 400 sous barcelonins.

Item vol et regonex la dita nobla que per missatges aemprats et per ella trameses, o per

24. Es tracte d'Hug-Roger, comte de Pallars i baró de Rupit.

25. Al marge dret al principi del paràfrag hi diu: *va* i al final del paràgraf *cat*. Segurament vol dir *vacat* referint-se a que no hi ha els segells, que efectivament no hi són. Tot fa pensar que el document és una còpia feta en el moment de testar, segons consta en el testament acompanyava les seves darreres voluntats amb una còpia d'aquest inventari.

dampnatges que.ls homens de Ruppit haguessen reebuts per aqueua damunt dita rahon, vol que sien satisfeyts: 300 sous

Item vol et regonex la dita noble que als homens de la montanya de Ruppit sien satisfeytas mil sous, los quals en Thomas de Vilacorba et en Gilabert Ça Rovira se/²⁶ prengueren en nom meu de la lexa et esmena que madona Constança, mara mia, per rahó que.ls manava fer smena del bestiar que tengut havia en lurs pastures, per que nos volem que.ls sien dats los dits: 1000 sous

Item vol et regonex la dita nobla que en Pere Casaza de la vila de Ruppit que li sien restituits per rahó de carn que.n pres lo seu maiordom, et per diners que li havie prestats lo dit Pere, volch que li sien satisfeyts: 40 sous

Item vol et regonex la dita nobla que sien restituits a n'Arnau Martí de Roppit per vi et per carn que n'havie pres la seu maiordom en quantitat de: 100 sous

Item vol et regonex la dita noble que sien restituuyts a.n Calicó de Roppit per carn que n'havia presa lo dit seu maiordom: 100 sous

Item vol et regonex la dita noble que sien restituits a.n Puig de Rayols de Ruppit per forment et per teules que havien feytes a la Pobra,²⁷ et ell demane n'XXV sous, paga-li en Rusquer²⁸ XV sous, et vol la dita nobla que li sien donats: 10 sous/²⁹

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Pere Martí de Ruppit per dues quarteres de forment e dues de blat que'n pres lo seu maiordom: 30 sous

Item vol et regonex la dita nobla que sien restituits en Vidal Ç'Alou per rahó com ella hagué del dit Vidal per alguna rahó que ell havia feyt contra sa volentat: 80 sous

Item vol et regonex la dita noble que sien restituits al dit Vidal per rahó com fo acusat en presència sua que.l dit Vidal avie ferit sa mara et no ha memòria la dita nobla si.s provà o no, et ac-ne C sous, los quals vol que li sien restituits: 100 sous³⁰

Item vol et regonex la dita nobla que sien restituits a n'Arnau de Çabaters de Ruppit per diverses obres que la dita nobla feu fer al dit Arnau a Fornils et altres lochs, et per molts jornals que.la no l'avia satisfeyt, volch que li sien dats: 162 sous 6 (diners)³¹

Item vol la dita noble que sien restituits a n'Arnau Carbonell/³² de Roppit per diverses obres que.l feu per manament de la dita nobla e no li fo provehit de sos treballs: 50 sous

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Pere Ça Fàbrega de Roppit o a sos hereus per rahó de diverses obres que la dita noble li feu fer, dels quals no li fo provehit, et volch que li fossen pagats.³³ 90 sous

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Pere des Colell de la parròquia de Pruit, per blat, carn e diners que li prestà axí com ell ho dóna per escrit: 63 sous

26. Al peu de pàgina hi diu: *Suma de pàgina DCC sous.*

27. La Pobra de Lillet, de la baronia de Mataplana.

28. Bernat Tosquer era batlle de Rupit.

29. Al peu de pàgina hi diu: *Suma de pàgina MCCL sous.*

30. Al marge esquerre, agafant els dos darrers apartats referents a Vidal Çalou hi diu: *Maria de Çaganta, uxor Bernardi de Çaganta.*

31. Al marge esquerra hi diu: *Bernat Sabater, frare.*

32. Al peu de la pàgina hi diu: *Suma de pàgina 372 sous, 6.*

33. Afegit amb una altra lletra: *Apoca per se.*

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Perató de Coriol o a son hereu per blat que li vené a per una perola o per rayms: 90 sous

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Borrell de Ropit per rahó de compra d'unes cases et un moltó: 134 sous

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Miquel de Subirats de la parròquia de Pruit per rahó de IIII quarteres de mascal que vené a la dita nobla et no li fo pagat lo preu: 24 sous³⁴

Item vol la dita nobla que sien pagats a.n Ramon des Colell, ferrer de Roppit per rahó de ferrar a diverses bèsties et no li.n fo satisfeyt: 18 sous 6 (diners)

Item en Tarafa per cabirons que feu al palau et no li.n fo satisfeyt: 40 sous

Item vol la dita nobla que sien satisfeyt a.n Berenguer des Puig de Rayoles de Roppit per rahó de blat e de diners que li prestà et teules que li feu: 25 sous

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Pere de Padarneres de Val per rahó de prèstech: 25 sous

Item vol la dita nobla que sie fatisfeyt a.n Bernat des Puig de Ropit per rahó d'una bèstia que li fo penyorada a Vich per deute noste et ach-ne a pagar: 25 sous

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Guillem Ça Rovira et e.n Pere Ç' Aulet et en Auladell de Ruppit per rahó de dues bisties que perderen per nos a Vich: 140 sous³⁵

Item més vol et regonex la dita nobla que sien restituits a.n Guillem des Suy de la parròquia de Sosqueda per rahó de II covens de reyms, un parell de porcells: 5 sous et 6 (diners)

Item vol et regonex que sien restituits a.n Castell de Proenquera per II covens de reyms: 2 sous

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Prat d'Amunt de Proenquera per II covens de reyms: 2 sous

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Boschà de Proenquera per rahó d'altres II covens: 2 sous

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Serra de Proenquera per la dita rahó: 2 sous

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Bernat des Cohral de Sosqueden per un arpa que li fo venuda con no volia seguir lo deener: 3 sous

Item vol la dita nobla que sien restituits al dit Bernat per ço com fo penyorat amor et per II covens de reyms et per una quartera de blat: 10 sous

Item vol que sien restituits a.n Bernat Asbert de Susqueden per reyms: 3 sous 6 (diners)³⁶

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Jacme S'Auladell de la parròquia de Sosqueda per tal com lo batle havia feta una crida et ere passat l'an: 6 sous³⁷

Item vol la dita nobla que sien restituits al dit Jacme per una capa que li penyora lusas:³⁸ 6 sous*

34. Al peu de la pàgina hi diu: *Suma de pàgina 451 sous.*

35. Al peu de la pàgina hi diu, (al marge esquerre): *nota d'en Guillem Ça Rovira aquests 70 sous.* Al peu de la pàgina, al mig: *Suma 273 sous, 6.*

36. A peu de pàgina hi diu: *Suma 30 sous.*

37. Totes les quantitats que anotem amb un asterisc, al marge esquerre hi diu *no*, mentre la resta de quantitats al marge esquerre hi ha una creu. Segurament fa referència a que les quantitats marcades amb el *no* no foren pagades.

38. *Lusas: fa temps.*

- Item vol la dita nobla que sien restituits al dit Jacme per rahó de sal que mès al castell de Ruppit en stablida: 12 diners*
- Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Pere de Bechfret de Susqueda per II convens de reyms: 2 sous*
- Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Bernat Salvat de Susqueda per rahó de reyms: 3 sous*
- Item al dit Bernat per un cove e mig de reyms: 2 sous*
- Item al dit Bernat per rahó de sal et de un sach: 3 diners*
- Item en Pere d'en Quer de Ça Rocha de Susqueda vol la dita nobla que li sien restituits per rahó d'un cabrit: 2 sous/³⁹
- Item al dit Pere per rahó de reyms: 3 sous
- Item a.n Quer des Bach per reyms et un cabrit: 5 sous
- Item a.n Pere Marqués de la vall de Susqueda per rahó de dos covens de reym, et per ban que.n Vesquer ⁴⁰ n'ach: 21 sous 6 (diners).
- Item vol la dita nobla que sien donats a.n Bernat Ça Fornatna et a son fill Dalmau de Sosqueda per rahó de reyms et de blat que meteren al castell de Ropit et per rahó d'una ferma de terç: 15 sous 10 (diners)*
- Item vol la dita nobla que sien restituits als dits Bernat et Dalmau per rahó d'una ferma d'una terra que n'ach: 46 sous 8 (diners).
- Item vol la dita noble que sien restituits a.n Bernat Ramona de Sosqueda et en Bernat Asbert et per rahó d'una punició la qual no fo provada: 10 sous, 5 sous a quescú.
- Item vol la dita noble que sien restituits al dit Bernat per rahó d'un flaçada qui li fo penyorada per so: 6 sous
- Item al dit Bernat per rahó de so: 10 sous
- Item en Pere Sabater de Sosquede per rahó de reyms et per rahó d'una ferma de terç la qual ja havia fermada madona Copnstança: 60 sous/⁴¹
- Item vol madona que sien restituits a.n Bernat Ça Plana de Çoqueda per reyms: 6 sous
- Item en Pere ça Salma per rahó de reyms, tres covens: 3 sous*
- Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Pere des Solà de Sosqueda per rahó d'un cabrit et de plantes de reyms: 7 sous 6 diners.
- Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Bernat de Buscoses de Sosqueda per rahó com lo saig los n'agué per mesura de castanyes: 9 sous ⁴²
- Item sien restituits a.n Ramon des Quer de Sosqueda per rahó d'un cabrit: 3 sous
- Item a.n Pere Ses Tries de Sosqueda per rahó de reyms: 2 sous ⁴³
- Item vol la dita noble que sien restituits a.n Miró Ses Tries per dos covens de reyms: 2 sous
- Item vol la dita noble que sien restituits a.n Cases de la parròquia de Sent Johan de Fabregues per ferma d'un alberch: 6 sous*

39. Al peu de pàgina hi diu: *Suma 30 sous.*

40. Vesquer creiem que és una mala grafia de Rosquer, batle de Ruppit.

41. Al peu de pàgina hi diu: *Suma 178 sous.*

42. Al marge esquerre hi diu: *du* (segurament *dubeo*) *no.*

43. Al marge esquerra hi diu: *Dubeo, no.*

Volem encare et manam que sien donats al clergua de Sosqueda o per sa arma, lo qual ere de l'any M CCC XXXI: 80 sous*/⁴⁴

Item volem et manam que sien restituits entre Bernat de Sent-Vicens et en Rochasalva, cavallers, per rahó de deume: 210 sous

Item volem que sien pagats als hereus d'en Ramon Ça Rovira et d'en Ramon Sa Sala, per rahó de blat que nos prenem de les rendes que haviem arrendades de l'honrat en Francesch Sent-Vicens: 45 sous

Item a.n Bernat Scutí, coch del prior de Montserrat, los quals nos li prometem com pres muller: 100 sous*⁴⁵

Item volem que sien donats per ànima da na Maaria Ces Cases que stech ab nos a dida: 100 sous*

Item a na Beatriu sa germana, los quals sien donats per sa ànima com nos nodrí na Nina nostra filla a qui Deus perdó: 100 sous*

Item a na Roquera o a sos hereus per ço com nos nodrí un infant: 100 sous ⁴⁶

Item a una fembre que ere de Mer, lo nom de la qual no.ns se ve, per ço com nodrí en Ramonich ⁴⁷ et que li romangueren a pagar de la saldada: 40 sous*

Iten a.n Colel Ç'Alou de Ropit per prèstech: 25 sous

Item a.n Bernat Mathe per la dita rahó: 20 sous ⁴⁸

Item vol la dita nobla que sien dats a.n Guillem Ça Casassa que.ns prestá: 2 sous/⁴⁹

Item a.n Palanquí, prevere, defunt, per la dita rahó: 5 sous

Item a.n Ramon Ça Sala de Ropit per rahó de prèstech: 20 sous

Item a.n Palanquí, prevere, los quals volem que sien donats per sa ànima: 110 sous*

Item en Guillem Ça Devesa, rector de Prohit, per rahó de prèstech: 50 sous*

Item a.n Devesa del Mas per prèstech: 50 sous

Item sien pagats a na Beatriu d'Alp, muller qui fo d'en Rosquer, per unes vestadures que nos li prometem com fo novia: 300 sous ⁵⁰

Del castell de Fornils

Item vol la dita nobla et mana que sien tornats als homens de Fornils los quals prestaren e.n Thomas de Vilacorba, procurador nostre de la restitució que madona los manave fer: 1300 sous

Item vol la dita nobla que sien donats als homens de Fornils per rahó del seu bestiar, de dans donats et tales fetes et que sien ⁵¹/ partits que n'haien més aquells de la montanya aytant com més staven là, et C sous per rahó de missatges e.s destorbaven les gens en

44. Al marge esquerre hi diu: *Francesch des Soler, rector de Sabadell*. Al peu de la pàgina hi diu: *Suma 118 sous 6*.

45. Al marge esquerre hi diu: *Pagua-li L sous que près en Guillem Ça Parra, prevere, procurador seu, feu albarà en lo manual de l'almoyna*.

46. Al marge esquerre hi diu: *Du (potser dubeo) Filia est heres, uxori Bernardi Roquer*.

47. Segurament era la dida del seu fill Ramon Roger.

48. Afegit a sota amb lletra de molt difícil lectura: *A na Cilia nete del (...) Berenguer Matheu*.

49. Al peu de pàgina hi diu: *Suma 742 sous*.

50. Al marge esquerre hi diu: *Du (dubeo?) no*.

51. Al peu de la pàgina hi diu: *Suma 1832*. De fet la suma de pàgina donaria 1835 sous.

missatges, segons que apar en los comptes d'en Guillem des Palau et d'en Guillem de Puiggalí, et açò segons més e menys: 15 lliures, d'altra part 100 sous

Item vol la dita nobla que sien donats als hereus d'en Monich Ça Tria del terme de Fornils per rahó de soldada et diners que.ns prestà a pagar missatges que staven en lo castell de Fornills: 273 sous

Item volem que sia reconeguda una enquesta que fo feta contra en Guillem des Palau, batle ladonchs del castel de Fornils, et si aquesta troben ésser criminosa no y cal fer restitució, et si aquella no s'és criminosa volem que sien satisfeyts a l'hereu seu, a coneguda de nostre marmesors de ço que nos n'avem haut és saber: quate mil sous que n'hagué en diners et un delme que nos coliem el terme de Fornills: 3.200⁵²

Item volem que sien pagats a.n Guillem Domench, capellà de Sent Martí de Cantalops: 100 sous Bar.

D'Ostales

Item vol la dita nobla que sien restituits a n'Arnau Ça Pruenuera de la parròquia d'Encols de la Val d'Ustals, per rahó de blat et de un moltó que n'havie pres: 68 sous⁵³

Item volem que sien donats a Bernat Pinyat, sartre d'Ustales: 13 sous

Item volem que sien donats a.n Verneda d'Ustales per bestiar que li fo levat en l'agrer⁵⁴ de madona la vescontessa et nostra: 80 sous

De Tavertet

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Pere ça Balma de la parròquia de Tavertet per diners a forment que.ns prestà 30 sous

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Pere des Monteys de la dita parròquia per rahó de blat e un moltó que n'ach: 48 sous

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n ces Cases de la Asegrera per rahó de blat, penes trencades e moltos e de totes altres coses que li fos tengut: 105 sous

Item a n'Aliesen Junquera de Tavertet per lexa que sa germana li havien feyta: 40 sous

Item a.n Guillem c'Esplugues per pa que en prengueren una vegada: 5 sous

Item a.n Splugues del Mas los quals n'aguem per en Cucia e no venia a nos: 100 sous

Item a.n Pere Sagrer, de la Sagrera per pa et vi que.n prenguerem 13 sous 6 (diners)

Item vol la dita nobla que sien restituits a.n Pere Triador de Tavertet per pena que n'havien haut l'any del mal any: 60 sous

Item volem que sien restituits el mas de Rajols, terme de Tavertet, per rahó de bous et de bestiar que n'haguem: 313 sous 8 (diners)⁵⁵

Item a.n Roure de Fornils los quals nos prestà: 25 sous

Item a.n Bartolí des Torrent per la dita rahó: 50 sous

52. Al marge esquerre: *Fuerunt solute XL libre. Item totum per me Berengarii Cathalani.*

53. A peu de pàgina hi diu: *Suma 4.041 sous.*

54. *Agres*: es refereix al que tributava la terra.

55. Al peu de pàgina hi diu: *Suma 808 sous 2.*

Item a.n Guillem de Deu de Vich que prestà a.n Rosquer, batle nostre: 60 sous
 Item a n'Arnau Carbonell, prevera beneficiat en la sgleya de Sent Vicens des
 Orts⁵⁶ 300 sous

Mataplana

Primerament a.n Bernat Miquel, prevera, per rahó de soldada que stech ab nos un an et romangueren 50 sous, los quals volem que sien dats per sa ànima, si donchs ell no havie ordonat en son testament derer: 50 sous

Item volem que sien pagats a na Alamanda de Maçanes car lo sobrepus que son XXII lliures de la quantitat de mil sous los quals nos li promesem en temps de nubcies pagà a.n Lavanera, marit seu, los quals li pagam per arendament de dos anys del forn de Peramena lo quals s'arendave XL lliures per any, el senyor comte ha volgut et nos aquels li puscam metre en compte el nos hi ha donats: 560 sous

Item volem et manam que sien pagats a l'hereu de na Beatriu ces Cases, e l'hereu deu tornar una carta per rahó de soldada que nos deviem a la dita na Beatriu, lo quals li sien pagats com nodrí na Sibilia nostra fila: 80 sous

Item sien pagats a.n Tacer de Queralps et a un seu companyó lo qual no.ns membre et deuen tornar a nos una carta de XXX lliures: 7 lliures⁵⁷

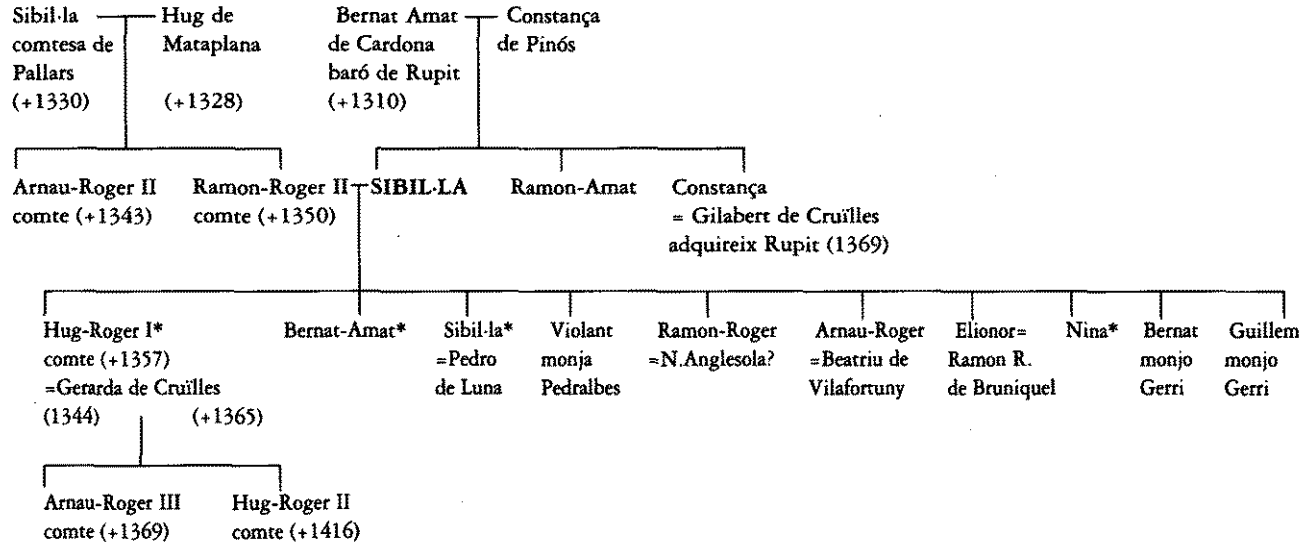
Et ideo nos dicta comitissa cum hoc publico instrumento volumus et jubemus quod heredes et manumissores nostri statim post obitum nostrum solvant et restituan injurias predictas sive quantitates peccunie supradictas. Et quod hec faciant de bonnis nostris breviter, simpliciter, summarie et de plano et sine aliqua malicia et diffugui ad ex... acionem anime nostre et dicti nobiles comitis viri nostri, quondam, pro quibus injuriis seu quantitativibus peccunie supradictis nos obligamus personis supradictis et eciam vovis notario infrascripto tanquam publice persone pro ipsis personis et pro aliis personis quarum interest et intererit recipienti, paciscenti et stipulanti omnia et sigula bona et jura nostra mobilia et immobilia, habita et habenda, de quibus omnibus supradictis volumus et jubemus fieri nobis et manumissoribus et heredibus nostris et aliis quorum intersit, unum seu plura publica instrumenta per notarium infrascriptum, in testimonium premissorum Actum est hoc Barchinone.⁵⁸

56. Potser la parròquia de Sant Vicens de Susqueda?

57. Al peu de pàgina hi diu: *Suma 1265 sous.*

58. Al peu de pàgina hi diu: *Suma 13.293 sous, 6 (diners).* Es refereix a la suma total, que de fet seria de 12.090 sous. El document és una còpia feta a Barcelona sense data. Aquesta còpia acompanyava el testament de Sibil·la, com ella mateixa fa constar a les seves darreres voluntats.

GENEALOGIA DE SIBIL·LA AMAT DE CARDONA, BARONESSA DE RUPIT, COMTESA DE PALLARS

Els fills marcats amb un asterisc eren morts l'any 1362.